

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ

Є.В. Гончаренко

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотація. Є.В. Гончаренко. Сучасні тенденції та актуальні проблеми розвитку неолімпійського спорту // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. – 2013. – № 27 (2). – С. 35-38. *Мета* – вивчення особливостей розвитку неолімпійських видів спорту та виявлення актуальних проблем його розвитку на сучасному етапі. *Методи дослідження:* аналіз науково-методичної літератури та матеріалів мережі Інтернет; контент-аналіз; системний аналіз. *Результати:* визначено сучасні аспекти розвитку спорту, зокрема його окремого напрямку – неолімпійського спорту. Виявлені сучасні проблеми взаємовідносин спорту з іншими соціальними інститутами: політикою, економікою, бізнесом, ЗМІ, релігією, наукою. Окреслені основні відмінні риси неолімпійського та олімпійського спорту. Здійснена спроба систематизувати актуальні проблеми неолімпійського спорту. Зокрема визначено основні групи проблем сучасного неолімпійського спорту, серед яких: організаційні, політичні, економічні, морально-етичні, статусні, наукові.

Ключові слова: неолімпійський спорт, спорт, олімпійський рух, актуальні проблеми спорту.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень та публікацій

Останні десятиліття характеризуються бурхливим розвитком неолімпійських видів спорту у світі. Це обумовлено зародженням та регулярним проведенням Всесвітніх ігор – міжнародних комплексних змагань з видів спорту (окремих дисциплін), що не входять до олімпійської програми; активізацією діяльності міжнародних та національних спортивних федерацій з неолімпійських видів; появою нових видів спорту та форм рухливої активності [1, 3]. Разом з тим, в останні роки почали проводитись міжнародні комплексні змагання з груп видів спорту під егідою Міжнародної конвенції СпортАккорд: Всесвітні ігри бойових мистецтв, Всесвітні артистичні ігри, Всесвітні інтелектуальні ігри, Всесвітні пляжні ігри. Кожні з цих видів змагань стали вагомим чинником для розвитку низки неолімпійських видів спорту та сприяли підвищенню зацікавленості до неолімпійського спорту з боку різних соціальних інститутів у цілому [1, 2].

Проведений аналіз науково-методичної літератури дозволив виявити незначну кількість робіт, присвячених проблемам розвитку неолімпійського спорту. Питання щодо сучасних аспектів розвитку неолімпійського спорту фрагментарно розкриті Платоновим В.М. (2009) [3], де він описує місце Всесвітніх ігор в системі міжнародного олімпійського руху. У роботах Долбишевої Н.Г., Саварець Є.Ю. (2005) [2] висвітлені окремі питання організаційних засад неолімпійського спорту у світі та Україні.

Успішна участь українських спортсменів у Всесвітніх іграх, розвиток окремих неолімпійських видів спорту в Україні, практична відсутність наукових розробок з представленої теми сформували нагальну необхідність у детальному вивченні специфічних особливостей та закономірностей розвитку неолімпійського спорту, що і обумовлює актуальність та своєчасність нашої роботи.

Зв'язок з науковими планами

Робота виконана як складова частина досліджень «Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою 1.2. «Сучасний професійний спорт та шляхи його розвитку в Україні».

Мета роботи полягає у вивченні особливостей розвитку неолімпійських видів спорту та виявлення актуальних проблем його розвитку на сучасному етапі.

Завдання дослідження:

1. Визначити місце та взаємовідносини спорту з іншими соціальними інститутами.
2. Виявити спільні та відмінні риси олімпійського та неолімпійського спорту.
3. Охарактеризувати основні групи проблем неолімпійського спорту на сучасному етапі.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури та матеріалів мережі Інтернет; контент-аналіз; системний аналіз.

Результати дослідження та їх обговорення

Сучасний спорт є складним та багатогранним соціальним інститутом, що вирішує низку актуальних проблем. Популярність та імідж спорту у світі спонукає інші соціальні інститути тісно співпрацювати з ним (рис. 1). Взаємовідносини спорту з політикою, економікою, бізнесом, релігією, ЗМІ, наукою мають як позитивні так і негативні моменти. З одного боку розвиток спорту неможливий без державної та приватної підтримки, уваги теле- та радіокомпаній, інтернет-ресурсів, наукового забезпечення, з іншого боку спорт є інструментом, за допомогою якого

досить часто політики, підприємці та бізнесмени вирішують власні питання, використовуючи спорт лише як засіб досягнення мети. Як приклад, у церемонії відкриття Всесвітніх Ігор 2009 р., що проходили у м. Гаосюн (о. Тайвань) не взяли участь представники Китайської народної республіки (материкова частина Китаю), з метою демонстрації наявності політичних проблем між Республікою Китай та Китайською Народною Республікою.

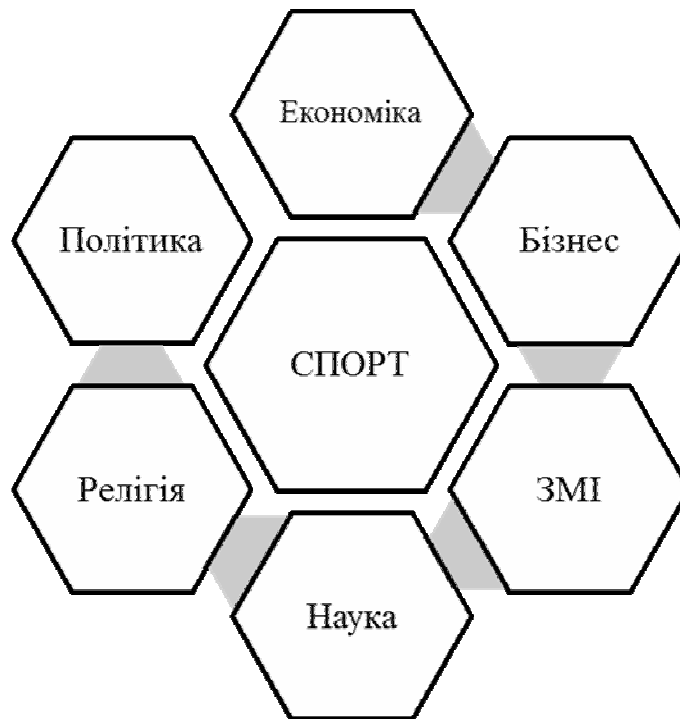

Рис. 1. Спорт та інші соціальні інститути.

Неолімпійський спорт, що інтенсивно почав розвиватися у другій половині ХХ століття зіткнувся з характерними проблемами, що властиві олімпійському руху. Проте ототожнювати та порівнювати їх масштаби та значущість на сучасному етапі розвитку спорту не є доцільним та своєчасним, що обумовлюється істотною молодістю неолімпійського спорту, як цілісного соціального явища порівняно з олімпійським міжнародним спортивним рухом [2].

Неолімпійські види спорту розвиваються під егідою міжнародних організацій СпортАккорд та IWGA (Міжнародна асоціація Всесвітніх ігор) [1-3]. Ці структури тісно співпрацюють з МОК та іншими олімпійськими організаціями. Так, наприклад у структуру СпортАккорд входять міжнародні спортивні федерації з олімпійських та неолімпійських видів спорту, міжнародні спортивні організації для осіб з особливими потребами, тощо.

Організація змагань з неолімпійських видів спорту на всіх рівнях (міжнародному, національних, регіональних тощо) відповідає олімпійським стандартам. На змаганнях є обов'язковими церемоніали відкриття, нагородження та закриття. Спортивні організації з неолімпійських видів спорту повинні сприяти розвитку видів спорту відповідно до сучасних принципів олімпізму.

Незважаючи на досить схожі моделі розвитку спортивного руху неолімпійський спорт має певні відмінності щодо олімпійського руху в організаційних, ідеологічних, економічних аспектах (рис. 2). Серед основних відмінних рис між неолімпійським і олімпійським спортом доцільно виділити наступні:

- основна ідея олімпійського руху – демонстрація максимально можливих здібностей спортсменів та їх перемога в Олімпійських іграх. Ідеологія неолімпійського спорту визначається за декількома напрямками: соціалізація особистості (надає змогу спортсменам-олімпійцям, які з тих чи інших причин не досягли високих спортивних результатів, реалізувати себе в неолімпійському напрямі); підготовка до олімпійських змагань та безпосередньо демонстрація власних можливостей та перемога на Всесвітніх іграх чи інших мультиспортивних змаганнях.

- неолімпійський спортивний рух, саме як цілісна система є набагато молодшим ніж олімпійський, та власне організована систематизація неолімпійських видів спорту була спричинена бурхливим розвитком олімпійського спорту у другій половині ХХ століття.

- чисельність неолімпійських видів спорту є набагато більшою аніж в олімпійському русі;
- проведення Олімпійських ігор, як правило відбувається у відомих містах-мегаполісах, знахих у світі (Афіни, Пекін, Лондон); Організація Всесвітніх ігор відбувається у менших містах

та державах з метою інтенсифікації розвитку спортивного руху у цих регіонах (Калі, Колумбія, Польща тощо). Спортсмени на Олімпійських іграх представляють НОКи держав. У Всесвітніх іграх, НОКи можуть здійснювати підтримку спортсменам-неолімпійцям, проте спортсмени тривалий час представляли міжнародні федерації з видів спорту, нині - державу.

- в олімпійському русі є єдиний вищий керівний орган – МОК. У неолімпійському спорті найбільш впливовими є IWGA – асоціація, що відповідає за організацію Всесвітніх ігор та СпортАккорд, що об'єднує міжнародні спортивні федерації та спортивні об'єднання (а також стимулює організацію та проведення мультиспортивних змагань).

Разом із активним поширенням неолімпійських видів спорту у світі існує низка об'єктивних та природних проблем, що характерні цьому явищу, їх систематизація та умовна класифікація дозволить більш ефективно вникнути у їх сутність та сприятиме пошуку та розробці адекватних методів та засобів їх вирішення (рис. 2).

Рис. 2. Основні групи проблем в неолімпійському спорті.

Отже, серед основних глобальних (характерних усьому світу) проблем розвитку неолімпійських видів спорту доречно виділити:

- статусні – термін «неолімпійський» не цілком логічно відображає сутність зазначеного спортивного напрямку, не розкриває характер взаємовідносин з олімпійським рухом. У назві міжнародної спортивної організації, що розвиває цей напрям спорту у світі відсутній термін «неолімпійський» - Міжнародна асоціація всесвітніх ігор. На національному рівні, організація що відповідає за розвиток неолімпійського спорту має назву Спортивний комітет України. Неолімпійський спорт представляє собою багаторівневу систему, де організуються та проводяться на високому рівні міжнародні змагання, розширюється організаційна структура, розвиваються та поширюються у світі різноманітні види спорту, разом з тим саме термін «неолімпійський» документально не зустрічається;

- організаційні – значна чисельність видів спорту, поява нових видів спорту, динамічність розвитку неолімпійського спортивного руху обумовлюють формування складної організаційно-управлінської структури. В неолімпійському спорті, на відміну від олімпійського, відсутня єдина керівна організація. Міжнародна організація всесвітніх ігор виконує консолідуючу функцію, об'єднуючи міжнародні спортивні федерації з неолімпійських видів спорту, а також координує організацію та проведення Всесвітніх ігор. У багатьох країнах світу відсутні спортивні федерації та об'єднання з видів спорту, що представлені в програмі Всесвітніх ігор;

- політичні – спорт є ефективною ареною реклами та піару, яку досить часто використовують політики з метою підвищення власного національного та міжнародного іміджу. Досягнення спортсменів ототожнюються з досягненнями держави, тому керівні структури країн світу прагнуть включити до програми Всесвітніх ігор та інших мультиспортивних змагань ті види спорту, що набули широкого розвитку в їх країнах;

- економічні – якісна організація комплексних змагань міжнародного рівня потребує залучення значних інвестицій. На сьогоднішній день Міжнародній асоціації всесвітніх ігор залучити спонсорів набагато складніше аніж МОК, що обумовлено меншою популярністю Всесвітніх ігор. Враховуючи це МАВІ потребує значної підтримки від МОК, що впливає на залежність МАВІ від цієї організації;

- морально-етичні – прагнучи досягти високих спортивних результатів спортсмени (їх тренери та оточення) не рідко забувають про основну з концептуальних ідей змагань – здобуття перемоги у чесній боротьбі. Основною на разі гострою та глобальною проблемою в неолімпійському спорті залишається проблема допінгу.

- наукові – неолімпійський спорт, як соціальний інститут виник відносно недавно, тому відсутність фундаментальних наукових досліджень у цьому напрямі є цілком логічною.

Характерними організаційно-економічними аспектами функціонування неолімпійського спорту є наступні: відсутність єдиної керівної структури; відсутність істотних джерел прибутків;

значна чисельність видів спорту; різке збільшення міжнародних змагань; незначні масштаби телевізійних трансляцій; відсутність НСФ з неолімпійських видів спорту у державах; проведення ігор з урахуванням екологічних проблем.

Однією з найслабших ланок неолімпійського спорту безсумнівно є його фінансова складова, проте на це є низка об'єктивних чинників. У 90-х рр. ХХ століття учасники Всесвітніх ігор представляли не держави, а міжнародні спортивні федерації. Низька популярність змагань, нечіткі взаємовідносини спортивних організацій та державних організацій на національному рівні не сприяли якісному фінансуванню неолімпійського спорту. На початку ХХІ століття концепція розвитку неолімпійського спортивного руху зазнала кардинальних змін. Спортсмени почали представляти на Іграх країни, під час нагородження спортсменів почали піднімати прапори країни-переможця та призерів, залунав гімн країни-переможця. З'явився неофіційний командний залік. Політика IWGA полягала у зближенні з НОКами країн-учасниць. Останні роки МОК здійснює підтримку НОКам тих країн, які сприяють розвитку неолімпійських видів спорту.

Основні висновки з даного дослідження і перспективи подальших пошуків у даному напрямку

Серед характерних тенденцій розвитку сучасного неолімпійського спорту доречно виділити наступні: широкий розвиток та розповсюдження неолімпійського спорту у світі; організація міжнародних комплексних змагань з груп видів спорту; економічність організації та проведення змагань різного рівня; налагодження відносин організацій, ще керують розвитком неолімпійського спорту з МОК, іншими міжнародними організаціями; наукове забезпечення розвитку неолімпійського спорту шляхом проведення наукових конференцій, семінарів, форумів для функціонерів, тренерів, спортсменів, суддів тощо; пропаганда неолімпійського спорту засобами масової інформації (телебачення, інтернет, періодичні видання тощо); підвищення ролі СпортАкорд в неолімпійському спорті; розвиток дитячо-юнацького неолімпійського спорту; розвиток неолімпійських видів спорту серед осіб з обмеженими можливостями.

Подальші дослідження будуть присвячені більш поглибленому вивченню і аналізу актуальних проблем та закономірностей функціонування неолімпійських видів спорту в умовах беззаперечного «володарювання» олімпійського руху та пошуку найбільш ефективних шляхів розвитку неолімпійського спорту в Україні.

Література

1. Вісник Спортивного комітету України / Спортком. – К., 2011. – № 2. – 56 с.
2. Долбышева Н.Г. Основные направления деятельности органов управления, обеспечивающих неолимпийский спорт в Украине / Долбышева Н.Г., Саварец Е.Ю. // Слобожанський науково-спортивний вісник, 2012 № 5 (1). – С. 126–129.
3. Олимпийский спорт : в 2 т. / В.Н. Платонов, С.Н. Бубка, М.М. Булатова [и др.]; под общ. ред. В.Н. Платонова. – К. : Олимп. л-ра, 2009. – Т. 2. – 696 с.

Abstract. *E.V. Goncharenko.* The modern trends and actual problems of non-Olympic sports development // Contemporary problems of physical culture and sports. – 2013. – № 27 (2). – P. 35-38. The aim - to study the development features of non-Olympic sports and identify the actual problems of its development at the modern stage. *Methods:* Analysis of scientific and technical literature and Internet data, content analysis, systems analysis. *Results:* it was established the modern aspects of the sport's development in particular its separate areas - non-Olympic sports. Relationship problems of the modern sport with other social institutions: politics, economics, business, media, religion, science had identified. The main characteristics of the Olympic and non-Olympic sports were defined. The attempt to systematize of the current problems of non-Olympic had done. In particular, the main group problems of the modern non-Olympic sports were identified, including: organizational, political, economic, moral, ethical, scientific status.

Key words: non-Olympic sports, Olympic movement, actual problems of sport.

Аннотация. *Е.В. Гончаренко.* Современные тенденции и актуальные проблемы развития неолимпийского спорта // Актуальные проблемы физической культуры и спорта. – 2013. – № 27 (2). – С. 35-38. *Цель* - изучение особенностей развития неолимпийских видов спорта и выявление актуальных проблем его развития на современном этапе. *Методы* исследования: анализ научно-методической литературы и материалов сети Интернет; контент-анализ, системный анализ. *Результаты:* определены современные аспекты развития спорта, в частности его отдельного направления – неолимпийского спорта. Выявлены современные проблемы взаимоотношений спорта с другими социальными институтами: политикой, экономикой, бизнесом, СМИ, религией, наукой. Очерчены основные отличительные черты неолимпийского и олимпийского спорта. Произведена попытка систематизировать актуальные проблемы неолимпийского спорта. В частности определены основные группы проблем современного неолимпийского спорта, среди которых: организационные, политические, экономические, морально-этические, статусные научные.

Ключевые слова: неолимпийский спорт, спорт, олимпийское движение, актуальные проблемы спорта.

Статтю отримано до публікації: липень 2013.

Статтю прийнято до публікації: жовтень 2013.